

Kirkerådet
POSTBOKS 799 SENTRUM
0106 OSLO

Deres ref.:

Vår ref.:

09-159bn

Dato:

10. september 2009

HØRINGSSVAR "GUDSTJENESTEREFORM I DEN NORSKE KIRKE"

Musikkernes fellesorganisasjon (MFO) viser til høringsbrev. Vi har levert vår besvarelse på nettet, men opplever at noen viktigere anliggender ikke ble berørt av de spørsmålene og avgir herved et tillegg til vårt høringssvar.

1. Innledende bemerkninger

En revisjon av liturgien, tekstrekkene og salmeboken er et omfattende og komplisert arbeid. Det kan synes som dette har blitt for omfattende for Kirkerådet, all den tid det har vært mange utsettelse og noe forvirring rundt fristene for de forskjellige delene. Vi vil også spørre om det har vært for lite tid for prøvemønstrene til bruk av og refleksjon rundt materialet.

Om kirkemusikkjenesten i Den norske kirke

Kirkemusikkjenesten i Den norske kirke er grundig forankret i lov- og avtaleverk.

Kirkeloven har en rekke bestemmelser som omhandler kirkemusikkjenesten, blant annet om menighetsrådets ansvar for at kirkemusikk innarbeides og utvikles i soknet (Kl § 9), fellesrådets ansvar for opprettelse og nedleggelse av stillinger som lønnes over fellesrådets budsjett (Kl § 14) og kommunens plikt til å utrede utgifter til stilling for organist/kantor ved hver kirke og utgifter til kirkemusikk etter fellesrådets budsjettforslag (Kl § 15). Videre nevnes kirkemøtets rett til å fastsette kvalifikasjonskrav og tjenesteordning for stillinger innen blant annet kirkemusikk samt å fastsette retningsgivende planer og programmer for blant annet kirkemusikk (Kl § 24).

Videre har partene i KA-sektoren inngått hovedavtale, hovedtariffavtale og særavtaler som regulerer tjenesten arbeidsrettslig innenfor gjeldende nasjonalt fastsatte lover og forskrifter.

I Tjenesteordning og kvalifikasjonskrav for kantor finnes nærmere bestemmelser om blant annet tjenestens oppgaver. Det fremgår at tjenestens formål er "å gi menigheten et musikalsk uttrykk i gudstjeneste og øvrig menighetsliv."

Det er imidlertid viktig at arbeidsgiver i tråd med tjenesteordningens bestemmelser "fastlegger hvilke andre tjenesteoppgaver som tilligger stillingen innenfor rammen av gjeldende planer." Et fokus på dette vil kunne øke bevisstheten om kirkemusikkens og kirkemusikerens plass i

menighetens trosopplæringsprogram.

MFO vil også vise til dokumentet ”Kunsten å være kirke” s. 173-174 ”Trusopplæringsreforma i Den norske kirke”. Stortinget har villet at Den norske kirke viderefører, fornyer og konkretiserer oppgaven med å være tradisjonsbærer og formidler av den kristne kulturarv i Norge.

Vi tillater oss å sitere fra s. 175: ”Endå om barna syng bibelske salmar og songar, øver omgitt av kyrkjekunst og arkitektur som formidlar evangeliet, og deltek på gudstenester gjennom kyrkjeåret, har denne type arbeid i mange samanhenger ikkje blitt rekna som kyrkjjas barnearbeid.”

2. Kommentarer til ”Forslag til ny ordning for hovedgudstjenesten”

2.0. Forord

Som fagforening for kirkemusikerne er MFO først og fremst opptatt av salmeboka og den liturgiske musikken. Vi vil likevel komme med noen bemerkninger rundt hele liturgien – men forutsetter på samme måte at det er andre høringsinstanser som står for den kvalitative analysen av det tekstlige materialet.

2.1. Gudstjenesteliturgien – bruk av ”Ordo”

Sentralt i denne revisjonen står begrepet ”Ordo”. Mange kirkemusikere har forholdt seg til dette – dog uten riktig å vite at det var ”Ordo” det het – i dagens høymesseliturgi. Vi synes det er positivt at selve hoveddrammen for det liturgiske arbeidet meisles ut slik at det blir gjenkjennelig over det ganske land, uavhengig om det er en gudstjeneste for barn, unge eller gamle. At man kan forandre innholdet i de enkelte ledd vil gi stor variasjon – men også gjenkjennelse slik vi ser det. Dessverre har bevisstheten rundt ”Ordo” og bruken av dette vært svak de siste 25-30 årene – og det har resultert i en mengde spesialrettede liturgier, noen til dels hjemmesnekrede, rettet mot en spesifikk målgruppe. Dette har mange steder ført til en fremmedgjøring når denne målgruppen bevegde seg inn en annen gudstjeneste – de kjente seg ikke igjen. Det er å håpe at konkretiseringen rundt ”Ordo” fører til at gjenkjennelsen på tvers av generasjonene øker og at gudstjenesten som menigheten hovedsamling styrkes.

2.2. Gudstjenesteliturgien - dramaturgi

Ved siden av kirkemusikerne finnes det i vår kirke noen ganske få andre ansatte med kulturkompetanse, herunder kulturkonsulentene. Vi i MFO mener at det bør være i alles interesse å få kunstfaglige vurderinger av dramaturgien i vår kirkes liturgier. Et eksempel fra de senere år er vigselføret som de aller fleste fikk et løft når høydepunktet ble flyttet fra starten av handlingen og nærmere slutten. På samme måte kunne også høymesseliturgien fått en touch av dramaturgi over seg – og at dette ikke bare overlates til gode krefter rundt omkring i lokalmenighetene.

2.3. Gudstjenesteliturgien - poesi

Det er svært mange nye tekster, bønner og formulering i den nye liturgien. Vi synes at det i for liten grad er tilstrebet å holde en poetisk høy standard på de leddene som foreslås lagt til. Vi mener at slitestyrken i gamle og nye formuleringer handler mye om den poetiske kvaliteten – og hvordan disse formuleringer finner en grobunn i menighetens hjerter. Vi ber om at de videre prosessen løfter frem poesien.

2.3. Gudstjenesteliturgien - talesyke

Tidligere biskop Håkon Andersen høstet storm for noen år siden når han rette ganske kraftig skyts mot den han kalte ”kjedelige bedehusliturgier”. Hans poeng var at sedvane førte til at bedehusene utviklet faste mønstre på sang-tale-sang-tale-sang-tale-sang, hvor den første talen var

åpningsordene og den siste var oppsummeringen av møtet. I forslaget til liturgi legges det opp til stor grad av valgfrihet på dette området, men det er flere steder i ordningen at det er mulig for presten eller andre å si noe om dagen eller handlingens karakter el.l. Et eksempel er den allerede utbredte praksis med at presten holder en liten preken til dåpsfølget i det dåpen innstiftes, og på samme måte oppfordrer menigheten til å ta del i nattverdfeiringen. Begge disse aspektene er viktige, men vi mener det er uheldig at det blir for mye monolog fra ansatte i gudstjenesten. Det stykker opp handlingen, reduserer flyten i liturgien og fører til at liturgen ikke får flyte.

3. Salmebokforslaget

3.0. Innledende kommentar

MFO ser med glede på at det foregår et kontinuerlig arbeid med nytt og målrettet materiale innenfor sang og musikkfeltet i vår kirke. Det skrives mye flott rundt omkring og vi må forvalte den arv vi har på en slik måte at de kvalitativt beste salmene og sangene får leve videre mens de som har en kortere levetid kan strykes ut av salmeboken. Når dette er sagt må det understrekes at vi er sterkt kritisk til det utkast som har kommet – og vi mener at nettopp denne forvaltningen er gjort på en uheldig måte. I forhold til intensjonen og ønsket om en bred salmebok og et repertoar for alle grupper opplever vi at utvalget har gapt over for mye og beveget seg innpå området de ikke har den nødvendige kompetanse på. Dette begrunner vi i de påfølgende punktene.

3.1. Hva er foreslått som ”nytt”

Når vi skriver ”nytt” er det fordi vi opplever at mye av det som presenteres som nytt materiale ikke er nyskapende i det hele tatt: det er tvert i mot materiale som har vært vurdert i flere salmebokrevisjoner tidligere og ikke funnet godt nok - det blir etter vår mening bare å børste støv av gammelt for å se om det kan presenteres som nytt. Et eksempel på dette er ”Snehvit er natten” som har en så ujevn rytme i sitt versemål at verken den melodien forfatteren ønsker eller den melodien som er nyskrevet til salmen kan yte teksten rettferdighet gjennom samtlige vers. Et annet aspekt ved det som presenteres som nytt er de salmene som skal være hentet fra lovsangstradisjonen og ungdomsamenigheten liv. Disse er allerede gått ut på dato – de virker å være 10 år eldre enn hva salmene de unge bruker i dag er.

3.2. Hva er ikke med

Hva som er nyskapende i salmetradisjonen er et vanskelig spørsmål. Vi vil likevel peke på noen komponister som vi mener har gjort et stort og viktig arbeid med salmemateriale de siste årene – uten at det virker som de er vurdert i denne salmeboka.

- 1) Ola Bremnes – som med sine melodier fikk spredt Petter Dass ut til folket på en flott måte i jubileumsårene 1997 og 2007. Melodien på ”O, Gud som har din kirke” har for mange menigheter blitt et kjært alternativ til ”Om alle mine lemmer” på NoS 529 (som mange menigheter opplever som litt slitt). I Bremnes’ arbeid er det flere lignende eksempler.
- 2) Kine Hellebust – som på oppfordring fra tidligere kirkeminister Lilletun tok ”Elias Blix attende til landsdelen”. Blix’ tekster er skrevet til andre melodier, såkalte lånemelodier, fordi nynorsk ikke var godkjent til kirkelig bruk den gang. Dette betyr at mange av salmene først nå, etter 2002, i Hellebusts bearbeidelse har blitt behandlet på en ordentlig måte hvor melodien får underbygge teksten på en helt annen måte enn en lånemelodi kan. For eksempel kan man lytte til ”Som du dømer fær du dom” – der Hellebust har skrevet en melodi som treffer folk i hjertet og gjør at mange berøres av en alvorlig tekst på en måte som Lindemans melodi på NoS 699 aldri gjør.
- 3) Innenfor lovsangstradisjonen er det mange store og små aktører rundt om i Norge som har gjort seg bemerket over kortere eller lengre tid og her vil mange ha meninger om hvem som fungerer og hvem som ikke fungerer. Av disse vil vi likevel løfte frem Jan Honningdal som i perioden fra 1990 til 2003 påvirket veldig mange i de lavkirkelige og

frikirkelige miljøene med lovsanger som mange bruker den dag i dag.

3.3. Det solistiske problem

Mye av det stoffet som kommer med i våre salmebøker har et veldig solistisk preg. MFO synes dette er uheldig da en salmebok skal være samlende for det som synger. I forslaget er Bjørn Eidsvågs vare salme ”Eg ser” tatt inn – på samme måte var hans ”Som et barn ble du båret til meg” tatt inn i Salmer1997. Disse forsvarer begge sin plass i forhold til de kvalitative krav – men de fungerer overhode ikke som fellessalmer. Salmebokforslaget bør ta mål av seg til å inkludere ALLE i salmesangen – og ikke være en ressursbank for solister i tillegg.

3.4. Hva er det som strykes

Når man presenterer noe nytt må man nødvendigvis også peke på noe som må tas vekk. Det har vært positivt og konstruktivt å få komplette registre over hva som skjer med de forskjellige salmene i de bøkene vi allerede har. Særlig i Norsk Salmebok er det mye som skal strykes, og vi synes – med et lite unntak – at dette arbeidet har vært bra. Mange av de gamle salmene som ikke ble brukt og ble opplevd som lite tjenelige er foreslått fjernet. Den eneste salmen som er foreslått fjernet som vi vil be om tas med videre er NoS 51 ”Å, du heilage”. Mange av våre medlemmer stiller seg uforstående til at denne skal tas vekk.

3.5. Hva skjedde med Salmer1997

Det har vært mange forslag rundt om i landet om hvordan man skal arbeide videre med trykket materiale vs digitalt materiale og salmer. Vi vil peke på premissene som var lagt da Salmer1997 ble lansert. Da ble det sagt at dette skulle være et tillegg til salmeboka – og dette tillegget skulle man revidere noe oftere enn selve hovedboka. Dette er det ingen som tar videre i denne revisjonen: Hvorfor skal vi trykke opp unødige mengder med nye bøker bare fordi det står noen salmer der som tenker å stryke? Vi vil derfor oppfordre til at tankene rundt Salmer1997 tas frem nå – slik at Norsk Salmebok beholdes, Salmer1997 fjernes og en ny salmebok kommer med det nye materiale som man tar med og de salmer som videreføres fra Salmer1997. Tanken om å revidere en bok og beholde en har både praktiske, økonomiske og miljømessige aspekter. Det viktigste for oss er likevel å peke på det kontinuitetsbærende i salmeskatten og stadige revisjoner med nye planer og prinsipper gjør at vi mister dette aspektet.

Med vennlig hilsen

Musikernes fellesorganisasjon

Forbundet for utøvende kunstnere og pedagoger

Bengt Norbakken/s

Nestleder

Trond Dahlen

Forbundssekretær